

บทที่ 3 กระทำโดยเจตนา

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 59 วรรคแรก บัญญัติว่า “บุคคลจะต้องรับผิดชอบในทางอาญาก็ต่อเมื่อได้กระทำโดยเจตนา เว้นแต่จะได้กระทำโดยประมาทในกรณีที่กฎหมายบัญญัติให้ต้องรับผิดชอบเมื่อได้กระทำโดยประมาท หรือเว้นแต่ในกรณีที่กฎหมายบัญญัติไว้โดยชัดแจ้งให้ต้องรับผิดชอบแม้ได้กระทำโดยไม่มีเจตนา”

เจตนาเป็นสาระสำคัญที่จะต้องมีความผิดอาญาทั่วไปทุกเรื่อง ซึ่งนำไปใช้ในกรณีแห่งความผิดตามกฎหมายอื่นด้วย เว้นแต่กฎหมายนั้น ๆ จะได้บัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น แต่หลักในเรื่องเจตนาที่มีข้อยกเว้นแม้ไม่มีเจตนาที่ต้องรับผิดชอบคือกระทำโดยประมาทหรือกระทำโดยไม่มีเจตนา แต่เฉพาะในกรณีที่กฎหมายบัญญัติไว้โดยชัดแจ้งเท่านั้น

เจตนาคืออะไร

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 59 วรรคสอง บัญญัติว่า “กระทำโดยเจตนา ได้แก่กระทำโดยรู้สำนึกในการที่กระทำและในขณะเดียวกันผู้กระทำประสงค์ต่อผล หรือยอมเล็งเห็นผลของการกระทำนั้น”

จากข้อความในบทบัญญัติกฎหมายดังกล่าว แยกการกระทำโดยเจตนาออกเป็น 2 ชนิดคือ

1. กระทำโดยเจตนาโดยประสงค์ต่อผล (หรือเจตนาโดยตรง)
2. กระทำโดยเจตนาโดยเล็งเห็นผล (หรือเจตนาโดยปริยาย)

1. **กระทำโดยเจตนาโดยประสงค์ต่อผล** หมายถึงการกระทำโดยรู้สำนึกในการกระทำ และในขณะเดียวกันผู้กระทำประสงค์ต่อผล การรู้สำนึกหมายถึงรู้ในการเคลื่อนไหวหรือไม่เคลื่อนไหวร่างกาย ฉะนั้นการกระทำใดที่ผู้กระทำได้กระทำไปโดยขาดสติ จะถือว่ากระทำโดยรู้สำนึกมิได้ เช่น การนอนละเมอ หรือกระทำไปโดยตกใจสุดขีด ไม่สามารถบังคับตนเองได้ ย่อมถือว่ากระทำโดยเจตนาไม่ได้ ตัวอย่างเช่น ก. นอนอยู่กับภรรยา ผันว่าโจรปล้นบ้าน ก. จึงหยิบปืนได้หมอนยิงออกไป ถูกภรรยาตาย ถือว่า ก. เจตนาฆ่าภรรยาไม่ได้ เพราะ ก. ไม่รู้สำนึกในการกระทำของตน การรู้สำนึกหรือไม่นี้เป็นภาวะของจิตใจซึ่งเป็นเหตุภายใน

ชาวขับรถติดไฟแดงอยู่กลางถนน มีรถของตำแหน่งมาชนท้ายรถของชาว ทำให้รถของชาวพุ่งไปชนรถของแดงซึ่งจอดอยู่ด้านหน้า จะถือว่าชาวเจตนาชนรถของแดงหาได้ไม่ เพราะชาวไม่ได้รู้สำนึกในการกระทำนั้น ผลของการกระทำเกิดจากเหตุภายนอก

นอกจากรู้สำนึกแล้ว ในขณะที่เดียวกันนั้นผู้กระทำจะต้องประสงค์ต่อผลอีกด้วย การประสงค์ต่อผลเป็นเจตนาโดยตรงของผู้กระทำ เช่น ก. เจตนาฆ่า ข. จึงใช้อาวุธปืนยิงไปที่ ข. กระสุนปืนถูก ข. ถึงแก่ความตาย ความตายของ ข. นั้นเป็นผลที่ ก. ต้องการให้เกิดขึ้น เจตนาประสงค์ต่อผลนี้หมายถึงโดยตรงแห่งการกระทำ เมื่อประสงค์ต่อผลแล้วแม้จะไม่บรรลุผลตามที่ประสงค์ก็ตาม ก็ถือว่าครบองค์ประกอบของการประสงค์ต่อผลแล้ว

ผู้กระทำประสงค์ต่อผลอย่างไร้ พิจารณาได้จากกรกระทำรวมตลอดถึงพฤติการณ์แวดล้อมต่างๆ เช่น จังหวะ โอกาสที่จะกระทำ อาวุธที่ใช้กระทำหรือสิ่งอื่น ๆ พฤติการณ์อื่น ๆ ซึ่งเป็นไปตามหลักที่ว่า "กรรมเป็นเครื่องชี้เจตนา"

ตัวอย่าง

ก. ดูจากลักษณะของการกระทำ

สามีจำเลยเคลือบรอยเมี่ยมน้อยต่อหน้า ห้ามก็ไม่ฟัง เกิดโทสะ จึงคว้าขวานขนาดใหญ่เป็นสามมีหันที่ 2 ครั้ง ครั้งแรกถูกที่คอเป็นแผลลึก 1 เซนติเมตร ส่วนแผลที่ 2 มิได้ฟันรุนแรงเหมือนแผลที่ 1 เป็นความผิดฐานทำร้ายร่างกาย ไม่ใช่พยายามฆ่า (ฎีกาที่ 19/2500)

ใช้ขวานตีศีรษะกระตุกแตกตาย ไม่ปรากฏว่าขวานใหญ่ขนาดไหน แผลลึกแค่ไหน จำเลยมิได้ใช้ขวานฟัน แต่ใช้สันขวานตีเท่านั้น ยังไม่พอแสดงว่าจำเลยมีเจตนาฆ่า (ฎีกาที่ 708/2500)

รื้อสิ่งปลูกสร้างของผู้อื่นเอากรวมไว้ ไม่มีเจตนาแกล้งทำให้เสียหายโดยปราศจากเหตุผล อาจเป็นเพราะเข้าใจว่าผู้ว่าราชการจังหวัดสั่งให้ทำได้ ไม่เป็นความผิดฐานทำให้เสียหาย (ฎีกาที่ 1617-1618/2500)

จำเลยใช้มีดจี้บังคับให้ ย. ขับรถยนต์ไปตามความประสงค์ของจำเลย แล้วจำเลยขู่เชิญให้ ย. กับพวกลงจากรถ และจำเลยขับรถต่อไปเพื่อหนีมิให้ถูกทำร้ายและถูกจับฟันไปแล้วก็จอดรถทิ้งไว้ข้างทาง ไม่มีเจตนาจะถือเอารถคันนั้น ไม่มีความผิดฐานลักทรัพย์ แต่เป็นความผิดฐานทำให้เสื่อมเสียอริสภาพ (ฎีกาที่ 1683/2500)

ยิงในระยะวาเศษ ถูกขาเหนือตาตุ่มกระตุกแตก ถ้าตั้งใจฆ่าก็คงยิงถูกที่สำคัญได้ แสดงว่าจำเลยไม่มีเจตนาฆ่า เป็นความผิดฐานทำร้ายร่างกาย ไม่ใช่พยายามฆ่า (ฎีกาที่ 1006/2501)

คิดว่าคนร้ายมาจัดห้องจึงใช้ปืนยิงขู่ ยิงโดยไม่เห็นตัวและยิงลงต่ำไม่ประสงค์ให้ถูกใคร หากเผชิญกระสุนไปถูกไม้คร่าวแล้วแฉลบไปถูกคนที่เข้าใจผิดว่าเป็นคนร้าย ดังนั้นถือว่าไม่มีทั้งเจตนาฆ่าและเจตนาทำร้าย (ฎีกาที่ 509/2502)

จำเลยมีโอกาที่จะแทงผู้ตายแถวบริเวณอวัยวะที่ทำให้ถึงแก่ความตายได้ง่าย แต่กลับเลือกแทงที่ขาซึ่งเป็นอวัยวะส่วนที่ไม่น่าจะทำให้ถึงแก่ความตาย และจำเลยแทงเพียงทีเดียว จึงส่อให้เห็นเจตนาว่าจำเลยไม่มีเจตนาทำร้ายให้ถึงตาย เมื่อผู้ตายถึงตาย จำเลยมีผิดเพียงฆ่าคนโดยไม่เจตนา (ฎีกาที่ 659-660/2503)

จำเลยถูกสลากกินรวบแล้วไปเอาเงินจากผู้เสียหายซึ่งเป็นจำมือ ผู้เสียหายไม่ให้จำเลยกับพวกพาผู้เสียหายขึ้นรถไปด้วยกัน จำเลยได้ให้ผู้เสียหายเขียนหนังสือถึงภริยาให้จ่ายเงินแก่ผู้ถือ และได้ให้ผู้เสียหายทำสัญญากู้เงินจำเลยตามจำนวนที่ถูกสลากกินรวบไว้แล้วให้ผู้เสียหายกลับไป ดังนั้นเจตนาของจำเลยเป็นเพียงแต่จะทวงเอาเงินซึ่งจำเลยเชื่อว่าควรจะได้ เงินประเภทนี้จึงไม่ใช่สินใต้หรือค่าใต้ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 313 การกระทำของจำเลยขาดเจตนาเพื่อค่าใต้อันเป็นองค์ความผิดประการสำคัญตามมาตรา 313 จำเลยจึงไม่มีความผิดฐานจับคนเพื่อเรียกค่าใต้ (ฎีกาที่ 1061/2504)

จำเลยแทงผู้ตายที่บริเวณหน้าอกเหนือหัวใจจนทะลุ ครั้นผู้ตายล้มลงจำเลยพร้อมจะแทงซ้ำอีก แสดงให้เห็นว่าจำเลยมีเจตนา (ฎีกาที่ 15/2509)

จำเลยแทงผู้เสียหาย 5 แผล ทะลุภายใน 3 แผล คือที่ชายโครงซ้ายยาว 2.5 เซนติเมตร กว้าง .5 เซนติเมตร บริเวณหน้าอกกว้างยาวเท่ากัน และที่หน้าท้องแถบขวาแผลยาว 3 เซนติเมตร กว้าง 1 เซนติเมตร แผลทั้งสามอยู่ในบริเวณที่หุ้มห่ออวัยวะภายในทั้งสิ้น มีดที่แทงใบมีดยาว 6 นิ้วฟุต กว้าง 4 เซนติเมตร และเป็นการแทงหลายที่ในระยะกระชั้นชิดติดกันอย่างเคียดแค้น แสดงว่าจำเลยมีเจตนาฆ่า (ฎีกาที่ 755/2509)

จำเลยใช้มีดพกปลายแหลมแทงผู้ตายที่หน้าอกขณะที่กำลังต่อสู้กอดปล้ำกัน ผู้ตายถึงแก่ความตาย ยังถือไม่ได้ว่าจำเลยมีเจตนาฆ่า จำเลยคงมีความผิดฐานฆ่าคนโดยไม่เจตนา (ฎีกาที่ 874/2509)

ผู้ตายเป็นรูปร่างสูงใหญ่กว่าจำเลย ผู้ตายตะตอยจำเลยล้มลง พอจำเลยลุกขึ้นผู้ตายใช้มือขวาจับด้ามมีดพก แต่ยังไม่ทันชักออกจากฝัก กิริยาของผู้ตายที่ใช้มือจับด้ามมีดพกในขณะที่การทำร้ายยังไม่ขาดตอนนั้น ชี้ให้เห็นว่าผู้ตายมีเจตนาแทงจำเลย (ฎีกาที่ 1732/2509)

ผู้ตายมีขวานและมีค้อนเป็นอาวุธ จำเลยมีมีดพกเป็นอาวุธ ได้เข้าต่อสู้ทำร้ายซึ่งกันและกันโดยต่างไม่มีเวลาที่จะเลือกแทงฟัน ทั้งสองคนต่างมีบาดแผล 7 แห่งด้วยกัน ผู้ตายเสียโลหิตมากจึงถึงแก่ความตาย ดังนี้ จำเลยมีความผิดฐานฆ่าคนโดยไม่เจตนา ไม่ใช่ฐานฆ่าคนโดยเจตนา (ฎีกาที่ 1085/2510)

จำเลยเตะภรรยาซึ่งอุ้มบุตรอายุเพียงเดือนเศษจนภรรยาล้มลงและบุตรกระเด็นหลุดไปยังพื้นดิน ขณะที่ภรรยาล้มนอนหงายอยู่กับพื้นดิน จำเลยจับบุตรที่กระเด็นหลุดจากมือภรรยาไปแล้วยกขึ้นกระแทกลงไปที่อกภรรยาโดยแรงจนบุตรเกิดอาการบวมที่หน้าและศีรษะ หายใจขัด และถึงแก่ความตายในวันที่จำเลยกระทำร้ายนั้น การกระทำของจำเลยเป็นการฆ่าคนโดยเจตนา (ฎีกาที่ 859/2512)

ก่อนเกิดเหตุจำเลยผู้เป็นบิดาเลี้ยงเคยทำร้ายเขียนตีและจับผู้ตายซึ่งมีอายุเพียง 4 ปีโยน ซึ่งอาจจะเนื่องจากเกลียดชังเพราะผู้ตายเป็นบุตรเลี้ยง ดังนั้นการที่จำเลยกระทุบผู้ตายจนไตซ้ายแตกมีอุจจาระไหลออกมาเประอะเปื้อนตามร่างกาย แสดงว่าจำเลยใช้เท้ากระทุบอย่างหนักและรุนแรง เมื่อประกอบกับการที่จำเลยพูดว่าเอาให้ตายเสียที จึงฟังได้ว่าจำเลยมีเจตนาฆ่าผู้ตาย (ฎีกาที่ 1329/2512)

จำเลยใช้ปืนลูกซองยาวยิงผู้เสียหายในระยะห่างกัน 10 วา ถูกบริเวณเอวด้านหลังเป็นบาดแผลสาหัสขณะผู้เสียหายลงจากเรือวิ่งหนี การที่ผู้เสียหายไม่ตายนั้นหาใช่กระสุนปืนมีแรงระเบิดน้อยไม่ หากเป็นเพราะผู้เสียหายวิ่งหนีพ้นระยะวิถีกระสุนที่สามารถจะทำอันตรายให้ถึงตายได้ต่างหาก เพราะจำเลยกล่าวอ้างในฎีกาว่าหากจำเลยมีเจตนาฆ่าก็จะใช้ปืนยิงผู้เสียหายขณะอยู่บนเรือซึ่งเป็นการยอมรับว่าหากยิงในระยะใกล้ แรงระเบิดของกระสุนที่จำเลยใช้ย่อมทำให้ผู้เสียหายถึงตายได้ จำเลยจึงมีความผิดฐานพยายามฆ่าผู้เสียหาย (ฎีกาที่ 1725/2512)

จำเลยไม่พอใจที่ผู้ตายฉวยไฟส่องหน้าจำเลย จึงใช้มีดปลายแหลมโบมีดยาวราว 1 คืบ แทงผู้ตาย 1 ที ถูกที่เหนือราวนมซ้ายเป็นบาดแผลขนาด 2 x 1 เซนติเมตร แผลลึกแฉลบขึ้น 9 เซนติเมตร เข้าช่องปอดทางซ้าย เลือดตกในมาก แม้จะแทงเพียงทีเดียว แต่ก็แทงถูกที่สำคัญมาก และแทงโดยแรงจนผู้ตายล้มลงและตายภายในเวลา 1 ชั่วโมงเศษ ดังนี้ถือว่าจำเลยมีเจตนาฆ่าผู้ตาย (ฎีกาที่ 1582/2513)

จำเลยพาพวกหลายคนไปรับบุตรสาวผู้เสียหายซึ่งเป็นคู่รักจำเลย ผู้เสียหายตามไปขัดขวาง พวกของจำเลยใช้ปืนยิงผู้เสียหายได้รับบาดเจ็บโดยจำเลยมิได้รู้เห็นด้วย จะถือว่าจำเลยมีเจตนาสมคบกับพวกใช้อาวุธปืนยิงผู้เสียหายยังไม่ได้ (ฎีกาที่ 131/2515)

จำเลยวิ่งเข้าไปข้างหลังผู้เสียหายแล้วใช้มีดโต้ปลายมนมีคมข้างเดียว ตัวมีดยาว 10 นิ้ว พุต ด้ามมีดยาว 4 นิ้ว พุต พันสีระด้านหลังผู้เสียหาย 1 ที่ มีบาดแผลยาว 2 เซนติเมตร กว้าง 2 เซนติเมตร ลึกจดกะโหลกศีรษะ กะโหลกศีรษะไม่ร้าวหรือแตก แสดงว่าฟันไม่เต็มแรงและถูกหน้ามีดเพียงเล็กน้อย ผู้เสียหายรักษาบาดแผล 25 วันหาย แม้จะได้ความว่าเมื่อจำเลยฟันแล้วผู้เสียหายวิ่งหนี จำเลยวิ่งไล่ตามไป แต่ก็ไม่ได้ทำร้าย ผู้เสียหายอีก ดังนี้ ยังไม่พอพียงว่าจำเลยมีเจตนาฆ่าผู้เสียหาย (ฎีกาที่ 415/2515)

ใช้มีดยาวประมาณ 1 พุต รวมทั้งด้ามแทงผู้ตาย โดยแทงทะลุผ่านช่องซี่โครง เข้าช่องอกเฉี่ยวกระบังลมข้างซ้ายฉีกขาดทะลุเข้าหลอดเลือดแดงใหญ่ เลือดตกในมาก แม้จะแทงเพียงที่เดียวแต่ก็แทงถูกอวัยวะที่สำคัญมาก และแทงโดยแรงจนผู้ตาย ล้มลงขาดใจตายอยู่ตรงนั้น สถานที่เกิดเหตุมีแสงไฟฟ้าสว่าง ผู้แทงมีโอกาสที่จะเลือกแทงได้เพราะผู้ตายไม่รู้ตัวและถูกเตะเข้ามาหาผู้แทง ดังนี้ พังได้ว่ามีเจตนาฆ่า ไม่ใช่มีเจตนาเพียงทำร้ายร่างกาย (ฎีกาที่ 1509/2515)

จำเลยส่งจดหมายมีข้อความหมิ่นประมาทโจทก์ทางไปรษณีย์ลงทะเบียนถึงโจทก์โดยตรง ณ สำนักงานโจทก์ แสดงเจตนาของจำเลยว่าจะให้โจทก์เท่านั้นทราบข้อความในจดหมาย มิใช่เจตนาเป็นการใส่ความโจทก์ต่อบุคคลที่สาม แม้เสมียนของโจทก์ทราบข้อความจากจดหมายที่จำเลยส่งไปถึงตัวโจทก์นั้น ก็เป็นเรื่องนอกเหนือเจตนาของจำเลย การกระทำของจำเลยจึงไม่เป็นความผิดฐานหมิ่นประมาท (ฎีกาที่ 110/2516)

จำเลยใช้มีดปลายแหลมใบมีดกว้าง 1 ½ เซนติเมตร ยาว 8 ½ เซนติเมตร รวมทั้งด้ามยาว 1 คืบ แขนงผู้เสียหายที่ท้องอันเป็นอวัยวะส่วนสำคัญจนดับฉีกขาด พร้อมกับพูดว่า “ลุง ฆ่าเสียเถิด” ประกอบกับค่านายแพทย์ผู้ตรวจบาดแผลว่า ดับฉีกนั้นถ้าไม่รักษาให้ทันท่วงทีจะมีเลือดออก ทำให้ช่องท้องอักเสบ อาจทำให้ถึงตายได้ เช่นนี้ ถือได้ว่าจำเลยมีเจตนาฆ่า (ฎีกาที่ 616/2516)

ภรรยาจำเลยหนีไปอยู่บ้านผู้เสียหาย เมื่อจำเลยตามไปก็ถูกผู้เสียหายตบ และผู้เสียหายรับปากจะพาภรรยาจำเลยไปส่งที่บ้านจำเลย แต่ก็ไม่พาไปส่ง จำเลยไปตามภรรยาที่บ้านผู้เสียหายอีกก็ไม่พบ จึงโกรธ แล้วเข้าไปหยิบเอาวิทยุของผู้เสียหายไป โดยบอกกับภรรยาของผู้เสียหายว่า ถ้าจะเอาคืนให้พาภรรยาจำเลยไปเอาคืนที่บ้าน ครั้นจำเลยเปิดวิทยุได้ยินเสียงเพลงเมียหายต้องตามหา ทำให้ความโกรธพุ่งขึ้นอีกจึงทุ้มและกระที่บวิทยุ ดังนี้ จำเลยมิได้มีเจตนาทุจริต ไม่มีความผิดฐานลักทรัพย์ (ฎีกาที่ 1425/2517)

จำเลยใช้ดุ้นพินยาว 1 ศอก ตีศีรษะผู้ตาย 2 ที่ จนกะโหลกศีรษะผู้ตายแตกยุบ
ถึงมันสมอง เป็นการตีโดยแรงที่อวัยวะสำคัญเป็นเหตุให้ถึงแก่ความตายทันที ดังนี้ จำเลยมี
เจตนาฆ่า (ฎีกาที่ 218/2525)

ผู้เสียหายตกลงขายนาฬิกาให้จำเลยแล้ว ต่อมาได้บอกเลิกการขายโดย
ยินยอมให้จำเลยเกี่ยวข้าวในนา และวิดน้ำจับเอาปลาในบ่อไปได้ การที่จำเลยจับเอาปลาใน
บ่อที่นาพิพาทของผู้เสียหายไป จึงไม่เป็นการกระทำผิดฐานลักทรัพย์ (ฎีกาที่ 2586/2525)

จำเลยเรียกเงินโดยอ้างว่าจะนำไปให้ผู้พิพากษา เพื่อให้พิพากษายกฟ้อง
คดีอาญา ซึ่งญาติของ ป. กับพวกเป็นจำเลย วันต่อมาจำเลยจึงได้รับเงินจาก ป. กับพวก
ดังนี้ เห็นได้ว่าจำเลยมีเจตนาที่จะเรียกและรับเงินซึ่งเป็นเจตนาอันเดียวกันมาตั้งแต่แรก และ
เป็นการกระทำต่อเนื่องในคราวเดียวกัน ถือได้ว่าเป็นการกระทำกรรมเดียว (ฎีกาที่ 336/2526)

ข. **ดูจากอาวุธที่ใช้ในการกระทำ** ว่ามีความร้ายแรงแค่ไหนประกอบการวิเคราะห์
ถึงเจตนา

จำเลยใช้ปืนยิงผู้เสียหาย บาดแผลที่ได้รับสรุปได้ว่าเล็กน้อย ปืนที่ใช้ยิงไม่
ปรากฏว่าเป็นปืนที่ร้ายแรง วินิจฉัยว่าจำเลยมีเจตนาฆ่า จึงเป็นความผิดฐานพยายาม ฆ่า
คน (ฎีกาที่ 347/2500)

ใช้อาวุธปืนอันร้ายแรงยิงในระหว่างวิวาท 2 นัด นัดหนึ่งถูกคู่วิวาทนองทะเล
เป็นความผิดฐานพยายามฆ่าโดยเจตนา (ฎีกาที่ 605/2500)

จำเลยลักทรัพย์ เจ้าทรัพย์ 2 คนเข้าจับ จำเลยต่อสู้ ใช้มีดปลายแหลมยาวทั้ง
ตัวและด้ามเท่าปากกาหมึกซึมแทงเจ้าทรัพย์ทั้งสอง 10 กว่าแผล รักษาเดือนเศษจึงหาย ไม่ใช่
เรื่องวิวาทต่อสู้ จำเลยมีความผิดฐานพยายามฆ่าโดยเจตนา (ฎีกาที่ 902/2500)

ใช้มีดปลายแหลมยาวทั้งด้ามทั้งตัวประมาณ 1 คืบ แทงทะเลเข้าช่องปอด โดย
เมสสุรา พบกันที่ทางเอา 1 ที่ แล้วหนีไป มิได้มีข้อสาเหตุประการใดต่อกัน มีดที่ใช้แทงไม่ใช่
อาวุธร้ายแรง บาดแผลก็เล็กน้อย หากไปถูกอวัยวะสำคัญจึงตาย เป็นการฆ่าโดยไม่เจตนา
(ฎีกาที่ 1275/2500)

จำเลยใช้ปืนซึ่งเป็นอาวุธร้ายแรงยิงผู้เสียหาย แม้ยิงเพียงทีเดียวแล้วหนีไป
แต่ยิงบริเวณลำตัวซึ่งเป็นส่วนสำคัญของร่างกาย เป็นการเพียงพอที่จะเห็นได้แล้วว่าจำเลยมี
เจตนาฆ่า การที่ไม่ซ้ำเติมอีกอาจเป็นเพราะกระสุนหมดหรือต้องการหนีโดยรีบด่วนก็ได้ หา
เป็นเหตุที่จะชี้ว่าจำเลยไม่มีเจตนาฆ่าไม่ (ฎีกาที่ 600/2502)

การที่จำเลยใช้ปืนสั้นซึ่งเป็นอาวุธทำให้ถึงตายได้ ยิ่งถูกคนที่หน้าห้องย่อม ต้องถือว่ามีเจตนาฆ่า (ฎีกาที่ 1368/2503)

จำเลยใช้มีดตัวมีดยาว 4 นิ้วฟุต กว้าง 2 เซนติเมตร ด้ามยาว 5 นิ้วฟุต แหว่ง เลิกไปแถวหน้าอกผู้ตาย ในขณะที่ผู้ตายเดินมาหาโดยมิได้ระวังตัว ผลทะลุช่องปอดเช่นนี้ จำเลยมีความผิดฐานฆ่าคนโดยเจตนา (ฎีกาที่ 42/2504 ประชุมใหญ่)

การใช้ปืนซึ่งเป็นอาวุธร้ายแรงยิงคนในร้านสุรา แม้ผู้ยิงจะเมาสุราก็ตาม ก็ อาจแลเห็นผลได้ว่าผู้ถูกยิงอาจถึงตายได้ เมื่อกระสุนปืนที่ยิงพลาดไปถูกคนอื่นบาดเจ็บสาหัส ก็ต้องมีความผิดฐานพยายามฆ่าคน (ฎีกาที่ 241-242/2504 ประชุมใหญ่)

การที่จำเลยใช้มีดดาบยาว 1 แขนง กระโดดลงจากเรือไปต่อสู้กับผู้ตาย และ ฟันผู้ตายถึง 3 แห่ง ผลที่สำคัญถูกคอเกือบขาด แสดงให้เห็นว่าจำเลยมีเจตนาฆ่าผู้ตาย จำเลยจึงมีความผิดฐานฆ่าคนโดยเจตนา (ฎีกาที่ 777/2505 ประชุมใหญ่)

ผู้เสียหายถูกฟันด้วยมีดได้ เป็นแผลที่หัวคิ้วขวาผ่านหน้าผากยาว 8 นิ้ว กว้าง ½ นิ้ว ลึกถึงมันสมอง กระโหลกศีรษะแตก ถ้าไม่ได้รับการรักษาเยียวยาให้ทันที่แล้วก็แล้ว ย่อมถึงแก่ความตาย เห็นได้ว่าจำเลยทำร้ายผู้เสียหายโดยเจตนาฆ่า จำเลยจึงมีความผิดฐาน พยายามฆ่า (ฎีกาที่ 1281/2508)

จำเลยใช้จอบซึ่งยาวประมาณ 1 วา คมจอบกว้างประมาณ 6 นิ้วฟุต ตีผู้ตายที่ ศีรษะโดยแรงมีบาดแผล 2 แห่ง คือที่กลางกระหม่อมกว้าง 13 เซนติเมตร ยาว 18 เซนติเมตร กระโหลกศีรษะแตก และที่ขมับขวาแผลกว้าง 2 เซนติเมตร ยาว 9 เซนติเมตร กระโหลก ศีรษะร้าว ถูกตีแล้วผู้ตายพูดไม่ได้ อยู่เพียงไม่กี่ชั่วโมงก็ตาย ตามลักษณะเช่นนี้จำเลยย่อม เล็งเห็นผลการกระทำของตนได้ว่าอาจทำให้ถึงตาย ฟังได้ว่าจำเลยมีเจตนาฆ่า (ฎีกาที่ 415/2509)

มีดที่จำเลยใช้แทงผู้เสียหาย ยาวทั้งตัวและด้ามประมาณคืบเศษ แผลที่แทง ลึก 8 เซนติเมตร เป็นมีดเล็กไม่ร้ายแรง จำเลยเมาสุรามากจึงแทงไป 1 ที แม้ถูกที่หน้าอกก็ หาได้เกิดอันตรายอันร้ายแรงไม่ ฟังไม่ได้ว่าจำเลยมีเจตนาฆ่า (ฎีกาที่ 1639/2509)

การที่จำเลยใช้อาวุธปืนยิงไปยังผู้อื่นหลายนัดนั้น ส่อเจตนาให้เห็นว่าจำเลย ตั้งใจฆ่า แต่กระสุนปืนไม่ถูกที่สำคัญ จึงไม่ถึงแก่ความตาย ดังนี้ จำเลยต้องมีความผิดฐาน พยายามฆ่าคน (ฎีกาที่ 1439/2510)

การที่จำเลยใช้ปืนซึ่งเป็นอาวุธที่ร้ายแรงยิงผู้เสียหาย 2 นัด ถูกที่ข้อมือขวา และที่ชายโครงกระดูกซี่โครงหัก แม้จำเลยจะมีเจตนายิงเพื่อชิงทรัพย์ก็ตาม ก็ถือได้ว่ามี

เจตนาฆ่าผู้เสียหายด้วย เพราะจำเลยย่อมสังเกตเห็นผลของการกระทำนั้นได้ว่ากระสุนปืนที่ จำเลยยิงอาจทำให้ผู้เสียหายตายได้ เมื่อผู้เสียหายไม่ตาย การกระทำของจำเลยจึงเป็น ความผิดฐานพยายามฆ่า (ฎีกาที่ 427/2512)

จำเลยกับผู้ตายสมัครใจเข้าต่อสู้กัน จำเลยใช้มีดปลายแหลมใบมีดยาว ประมาณ 7 นิ้วฟุต กว้างประมาณ 1 นิ้วฟุต ทางผู้ตาย 2 แผล แผลที่ 1 ตรงซอกคอยาว 5 เซนติเมตร กว้าง 2 เซนติเมตร แผลที่ 2 ตรงท้องน้อยด้านซ้าย ยาว 3 เซนติเมตร กว้าง 1 เซนติเมตร ทะลุเข้าข้างในไส้ทะลัก อันเป็นบาดแผลสาหัส ผู้ตายตายทันที การที่จำเลยใช้อาวุธร้ายแรงทางผู้ตายในที่สำคัญถึง 2 แผลเช่นนี้ ฟังได้ว่าจำเลยเลือกทำร้าย ถือได้ว่าจำเลย มีเจตนาฆ่าผู้ตาย (ฎีกาที่ 1401/2512)

จำเลยใช้มีดปลายแหลมใบมีดยาว 9 นิ้วฟุต ทางผู้เสียหาย วิทยุชนยอมรับรู้ว่า หากใช้มีดแทงหน้าอกหรือกลางหลังอันเป็นอวัยวะสำคัญด้วยน้ำหนักมากก็มีผลให้ถึงตายได้ เมื่อผู้เสียหายได้รับบาดแผลตรงลิ้นปีระดับราวนม แม้ปรากฏว่าแผลไม่ถูกปอดแต่แพทย์ต้อง เจาะเอาเลือดออกจากช่องปอดถึง 100 ซี.ซี. ซึ่งหากเลือดท่วมหรือเต็มปอดก็จะถึงตาย แสดง ว่าแพทย์รักษาผู้เสียหายไว้ได้ทันทั่วทั้งที่ พฤติการณ์ที่กล่าวมามีเหตุผลบ่งชี้ว่าจำเลยมีเจตนา ฆ่าผู้เสียหาย (ฎีกาที่ 1487/2512)

จำเลยใช้ขวาน ตัวขนานกว้าง 2 นิ้วครึ่ง ยาว 3 นิ้วครึ่ง ด้ามยาว 17 นิ้ว นับว่าเป็นขวานขนาดใหญ่ ฟันข้างหลังผู้เสียหายที่คออันเป็นอวัยวะสำคัญโดยแรงเป็น บาดแผลฉกรรจ์ ถ้าไม่รักษาพยาบาลทันทีก็อาจถึงแก่ความตาย เนื่องจากโลหิตออกมาก ได้ กรรมยอมเป็นเครื่องชี้เจตนา จำเลยต้องมีความผิดฐานพยายามฆ่า (ฎีกาที่ 1531/2512)

จำเลยใช้มีดโต้ใบมีดกว้างราว 3 นิ้วมือผู้ใหญ่ติดกัน ยาวราว 1 ฟุต ฟัน ผู้เสียหายซึ่งเป็นพ่อตา 2 ที่ ถูกที่ใบหน้า 1 แห่ง แผลเย็บแล้วยาว 14 เซนติเมตร อีกแผลหนึ่ง ถูกที่กลางหลังยาว 9 เซนติเมตร สาเหตุเนื่องจากผู้เสียหายดุด่าลูกจำเลย จำเลยจึงเกิดโทสะ ฟันผู้เสียหาย ดังนี้ เห็นว่าจำเลยไม่มีเจตนาฆ่า เพราะถ้าจำเลยมีเจตนาฆ่าจำเลยต้องฟัน มากครั้งกว่านี้ และเลือกฟันที่อวัยวะสำคัญมากกว่านี้ได้ ทั้งบาดแผลก็ไม่ปรากฏว่าอาจทำให้ ถึงอันตรายแก่ชีวิต จำเลยจึงมีผิดฐานทำร้ายร่างกายสาหัส (ฎีกาที่ 1557/2512)

จำเลยใช้มีดหัวงอ ตัวมีดยาว 15 นิ้ว โด 2 นิ้ว ฟันผู้ตายถูกระหว่างไหปลาร้า กับคอเป็นบาดแผลยาว 15 เซนติเมตร กว้าง 3 เซนติเมตร ลึก 2 เซนติเมตร เส้นโลหิตใหญ่ขาด ผู้ตายถึงแก่ความตายหลังจากถูกฟันไม่นาน แม้จะฟันเพียงทีเดียวก็แสดงว่าจำเลยมีเจตนา ฆ่า (ฎีกาที่ 1309/2513)

ผู้ตายมาคนเดียวไม่มีอาวุธ เข้าไปต่อว่าจำเลยเรื่องจำเลยทำทำอ้วกใส่ บุตรสาวของผู้ตาย พุดกันอยู่ราว 1 นาที ผู้ตายก้าวเข้าไปพร้อมกับเงื้อมมือจะตบหน้าจำเลย ซึ่งนั่งอยู่ห่างผู้ตาย 1 เมตร จำเลยลุกพรืดพราดขึ้นใช้เหล็กปลายแหลมยาวประมาณคืบเศษ แทงผู้ตายเต็มแรงที่หน้าอกด้านขวาลึก 10 เซนติเมตร ทะลุเข้าในช่องปอดทะลุเยื่อหุ้มหัวใจ และผนังเส้นเลือดแดง เลือดตกในถึงแก่ความตายในวันเกิดเหตุตนเอง ดังนี้ แสดงว่าจำเลย แทงผู้ตายโดยเจตนาฆ่า (ฎีกาที่ 913/2514)

จำเลยใช้ไม้ไผ่ต้นยาว 1 หลา เส้นผ่าศูนย์กลาง 2 นิ้วฟุต ซึ่งเป็นไม้ใหญ่และ แข็งมาก ตีผู้ตายทางด้านหลังในขณะที่ผู้ตายหันหลังให้ และที่ตรงนั้นมีแสงสว่างเห็นได้ถนัด เป็นการเลือกตีตามใจชอบและเลือกตีที่สำคัญคือศีรษะ เมื่อผู้ตายถึงแก่ความตาย ก็ถือว่าเป็น การฆ่าคนโดยเจตนา (ฎีกาที่ 2058/2514)

จำเลยใช้หอกปลายแหลมแทงผู้ตายฝ่ายเดียวขณะที่ผู้ตายนั่งอยู่ถูกที่หน้าอก ด้านซ้ายโดยแรง หอกทะลุถึงหัวใจและปอดอันเป็นอวัยวะสำคัญ ผู้ตายถึงแก่ความตาย เกือบจะทันทีนั้น ถือได้ว่าเป็นการกระทำโดยมีเจตนาฆ่า (ฎีกาที่ 2297/2514)

จำเลยใช้มีดปลายแหลมด้านยาว 3 นิ้วฟุต ตัวมีดยาวประมาณ 5 นิ้วฟุต กว้างประมาณ 1 นิ้วฟุต แทงผู้ตายที่หน้าท้อง บาดแผลยาว 5 เซนติเมตร กว้าง 1 เซนติเมตร ทะลุถึงตับ เป็นบาดแผลฉกรรจ์ ผู้ตายถึงแก่ความตายทันที ถือเป็นการกระทำโดยมีเจตนาฆ่า (ฎีกาที่ 118/2515)

จำเลยกับผู้เสียหายมีปากเสียงกันแล้วจำเลยได้ไปเอามิดบังตอปลายแหลมมา ฟันและแทงผู้เสียหาย 3-4 ครั้ง เป็นการทำร้ายในปัจจุบันทันที แม้มีดที่จำเลยใช้ทำร้ายอาจ ทำให้ถึงตายได้ แต่เมื่อไม่มีเรื่องอื่นถึงขนาดจะเอาชีวิตกันมาก่อนและบาดแผลที่ผู้เสียหาย ได้รับก็ไม่ร้ายแรง แสดงว่าจำเลยฟันและแทงไปตามธรรมดาและตามโอกาสอันควร ไม่ได้ เลือกหรือตั้งใจทำร้ายที่อวัยวะสำคัญ ดังนี้ ยังถือไม่ได้ว่าจำเลยกระทำโดยมีเจตนาฆ่า (ฎีกา ที่ 531/2515)

จำเลยกับผู้ตายได้วิวาทกอดปล้ำทำร้ายกัน ผู้ตายหยิบมีดดาบยาวประมาณ 1 แขน ฟันจำเลยที่แขนและศีรษะ จำเลยแยงมีดดาบนั้นได้ใช้ฟันผู้ตาย 3 ครั้ง ครั้งสุดท้ายฟันที่ ขาโยงขวา จนมีดดาบหักจากด้าม เป็นแผลยาว 15 เซนติเมตร กระดูกซี่โครงหัก 1 ซี่ แสดงว่าจำเลยฟันโดยแรงและฟันด้วยความโกรธ โดยมุ่งประหารประหาร ผู้ตายถึงแก่ความ ตายเพราะพิษบาดแผลนั้น ฟังได้ว่าจำเลยมีเจตนาฆ่าผู้ตาย (ฎีกาที่ 2457/2515)

มิดที่จำเลยใช้ฟันผู้เสียหายเฉพาะตัวมีคยาว 36 เซนติเมตร ค้ำยาว 19 เซนติเมตร ปลายมิดหัวตัดกว้างประมาณ 8 เซนติเมตร จำเลยจับค้ำมิดทั้งสองมือเหวี่ยงฟันผู้เสียหาย 2 ครั้งติด ๆ กัน ถูกบริเวณศีรษะมีบาดแผลที่ข้างศีรษะขวาเหนือหูยาวประมาณ 7 เซนติเมตร ลึกจดกระดูกศีรษะ และที่ข้างโหนุขวาวาวประมาณ 6 เซนติเมตร ลึกจดกระดูกศีรษะ กับโหนุขวาขาดยาวประมาณ 4 เซนติเมตร ดังนี้ ต้องถือว่าจำเลยกระทำโดยมีเจตนาฆ่าผู้เสียหาย หาใช่เป็นความผิดฐานทำร้ายร่างกายไม่ (ฎีกาที่ 2528/2515)

ค. พิจารณาจากจังหวะหรือโอกาสที่จะกระทำว่าสามารถเลือกที่จะกระทำหรือยับยั้งการกระทำได้แค่ไหน

ใช้มีคยาวเกือบคืบแทงตรงหน้าอกอันเป็นอวัยวะส่วนสำคัญ มีแผลเดียวทะลุถึงหัวใจ โดยมีโอกาสเลือกแทงได้ แม้ผู้ตายต่อยจำเลยก่อน ก็เป็นความผิดฐานฆ่าคนโดยเจตนา (ฎีกาที่ 432/2509)

ใช้มีคพร้าขอขนาดใหญ่ ตัวมีคยาว 45 เซนติเมตร ฟันผู้เสียหายตามโอกาสที่อำนวย คือเมื่อผู้เสียหายอยู่กับพื้นก็ฟันหลัง เมื่อผู้เสียหายวิ่งหนีก็ฟันคอ บาดแผล รักษาหายภายใน 2 เดือน ดังนี้ ยังไม่ถือว่ามิเจตนาฆ่า คงมีความผิดฐานทำร้าย ร่างกายบาดเจ็บสาหัสเท่านั้น (ฎีกาที่ 831/2511)

ขณะที่ดื่มสุรากันอยู่ จำเลยไม่พอใจผู้เสียหาย จึงกอดคอผู้เสียหายจนนอนคว่ำแล้ว จับแขนผู้เสียหายยกขึ้นและชักมีดแทงที่ชายโครง 1 ที แทะแล้วปล่อยมิได้แทงซ้ำผู้เสียหายตกลงจากเรือน จำเลยก็มีได้ตามลงไปทำร้ายอีก ถือว่ามีเจตนาฆ่ายังมิได้ (ฎีกาที่ 110/2513)

จำเลยเมาสุรา ไม่มีสาเหตุเพียงพอที่จะคิดฆ่าผู้เสียหาย ได้ชักปืนลูกซองสั้นขึ้นยิงผู้เสียหายเพียงระดับเอวของจำเลย มิใช่เป็นการจ้องยิงตามปกติ ขณะที่ผู้เสียหายอยู่ห่างจำเลยเพียง 1 วาเศษ กระสุนปืนถูกได้ขาพับของผู้เสียหาย จะต้องรักษาแผล 15 วัน ถือว่าจำเลยไม่มีเจตนาฆ่า คงมีความผิดฐานทำร้ายร่างกายเท่านั้น (ฎีกาที่ 903/2513)

จำเลยแทงผู้ตายในขณะที่ต่อสู้กันอยู่ ไม่มีโอกาสจะเลือกแทงได้เพราะผู้ตายกำลังตีจำเลย จำเลยแทงเพียงที่เดียวแต่เฉื่อยถูกที่สำคัญจึงตาย จำเลยมีความผิดเพียงฐานทำร้ายผู้อื่นถึงแก่ความตายโดยมิได้มีเจตนาฆ่า (ฎีกาที่ 1777/2513)

ตำรวจที่ติดตามจับกุมจำเลยแสดงตัวให้จำเลยทราบว่าเป็นตำรวจ จำเลยจึงป็นตรงไปที่ตำรวจ แต่ไม่ยิงทั้ง ๆ ที่มีโอกาสยิงได้ ปล่อยให้ตำรวจกระโดดเข้าปิดปืนจาก

จำเลยจนเป็นล้น พุทธิการณ์เช่นนี้แสดงว่าจำเลยจ้องปิ่นเพื่อข่มขู่ตำรวจมิให้เข้าจับกุมเท่านั้น จำเลยหาได้มีเจตนาจะยิงไม่ จึงยังฟังไม่ได้ว่าจำเลยพยายามฆ่าเจ้าพนักงาน (ฎีกาที่ 132/2515)

ในขณะที่วิวาทต่อสู้กัน จำเลยใช้มีดปลายแหลมยาวทั้งด้ามรวมคืบเศษ แหวงผู้ตายที่ได้รักแร้ซ้ายอันเป็นอวัยวะสำคัญ เป็นเหตุให้ผู้ตายถึงแก่ความตาย แม้จำเลยแหวงเพียงที่เดียว จำเลยก็ยอมเล็งเห็นผลแห่งการกระทำนั้นได้ว่าผู้ถูกแหวงจะถึงแก่ความตาย จึงต้องถือว่าจำเลยมีเจตนาฆ่า (ฎีกาที่ 631/2515)

จำเลยใช้มีดปลายแหลมยาวทั้งด้ามและใบมีดประมาณ 1 คืบ เฉพาะตัวมีดยาวประมาณครึ่งคืบ แหวงผู้เสียหายที่หน้าอกซ้าย และมีแผลขนาด 1.5 เซนติเมตร แพทย์ลงความเห็นว่าเป็นแผลไม่ร้ายแรงที่จะทำให้ถึงตายได้ รักษาประมาณ 12 วันก็หาย ถ้าไม่มีโรคแทรก ดังนั้น แม้จำเลยจะแหวงที่หน้าอกอันเป็นอวัยวะส่วนสำคัญ แต่ก็แหวงเพียงที่เดียว ทั้ง ๆ ที่มีโอกาสจะแหวงอีก และขนาดของแผลแสดงว่าไม่ได้แหวงโดยแรง จึงยังไม่พอฟังว่าจำเลยมีเจตนาฆ่า (ฎีกาที่ 1224/2515)

จำเลยใช้มีดปลายแหลมยาวประมาณ 6 นิ้ว แหวงผู้เสียหายขณะหันหลังให้ จำเลยยอมมีโอกาสนี้ที่จะเลือกแหวง และแหวงที่ใกล้สะบักซ้ายถึง 2 แผล อันเล็งเห็นได้ว่าอาจถูกอวัยวะสำคัญภายในถึงตายได้ บาดแผลดังกล่าวทำให้มีเลือดและลมในช่องปอด ต้องเจาะเอาเลือดออก เมื่อผู้เสียหายหันกลับมา จำเลยยังจ้วงแหวงอีก 2 ครั้ง หากไม่ยกข้อศอกขึ้นรับ ก็คงจะถูกแหวงที่หน้าอกอันเป็นอวัยวะส่วนสำคัญแห่งร่างกาย ดังนั้น จำเลยมีเจตนาฆ่าผู้เสียหายลงโทษตาม ป.อาญา มาตรา 288, 80 (ฎีกาที่ 2373/2525)

ง. พิจารณาจากพฤติการณ์แวดล้อม เช่น เกี่ยวกับเวลา สถานที่ หรือความจำเป็นอย่างอื่น

กิ่งไม้ของโจทก์รุกกล้าเข้าไปเหนือที่ดินของจำเลย จำเลยต้องบอกกล่าวก่อนถึงจะตัดได้ การที่จำเลยตัดโดยไม่บอกกล่าวก่อนจะผิดทางอาญาหรือไม่ ต้องพิจารณาเจตนาของจำเลยอีกชั้นหนึ่ง การที่จำเลยเพียงแต่ป้องกันสิทธิในทรัพย์สินตามที่กฎหมายอนุญาตให้ทำได้ แต่มิได้ปฏิบัติการให้ครบถ้วนตามเงื่อนไขที่กฎหมายวางไว้ ยังไม่เป็นเจตนากระทำผิดทางอาญา (ฎีกาที่ 1846/2500 ประชุมใหญ่)

ทางราชการประกาศสงวนที่ไว้ทำสุสานและฌาปนสถานสำหรับประชาชนตั้งแต่ พ.ศ. 2476 จำเลยเข้าปลูกยางมา 15 ปี ผู้รักษาการแทนนายอำเภอมีคำสั่งให้จำเลยเลิกครอบครอง จำเลยไม่ออกเพราะเชื่อโดยสุจริตใจว่าที่ดินเป็นของจำเลยโดยครอบครองมากกว่า 40 ปี อำเภอจะสั่งโดยผลการเช่นนี้ไม่ได้ จำเลยมีเหตุผลอันดี และมีข้อแก้ตัวอันสมควรที่

จะไม่ปฏิบัติตามคำสั่ง จึงเอาผิดแก่จำเลยตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 368 ไม่ได้ (ฎีกาที่ 1950/2500)

จำเลยและผู้เสียหายวิวาทกันด้วยเรื่องพูดผิดหูกันเพียงเล็กน้อยโดยไม่เคยมีสาเหตุโกรธเคืองกันมาก่อน ผู้เสียหายตีศีรษะจำเลย 1 ที จำเลยใช้มีดปลายแหลมยาวทั้งด้ามทั้งตัวประมาณ 1 คืบ แทงไป 1 ที ผู้เสียหายตีซ้ำ จำเลยก็แทงไปอีก 1 ที ดังนี้ เห็นได้ว่าจำเลยได้แทงผู้เสียหายในขณะที่ถูกตีศีรษะ จำเลยย่อมจะมีนั่งอยู่ และขณะนั้นก็มีแสงไฟขมุกขมัวไม่เห็นกันถนัด ไม่มีโอกาสที่จำเลยจะตั้งใจเลือกหรือกำหนดได้ว่าจะแทงไปให้ถูกบริเวณส่วนไหนของร่างกายผู้เสียหายได้ ทั้งเมื่อผู้เสียหายร้องขึ้นว่าถูกจำเลยแทง จำเลยก็ทิ้งมีดหนีไป โดยไม่ได้ทำร้ายซ้ำเติมอีก เช่นนี้ ยังไม่พอฟังว่าจำเลยมีเจตนาฆ่าผู้เสียหาย (ฎีกาที่ 205/2510)

จำเลยขับรถแข่งผู้เสียหายไปด้วยความเร็ว แล้วหักพวงมาลัยให้ท้ายรถ จำเลยปิดหน้าต่างผู้เสียหาย จนรถยนต์ผู้เสียหายแฉลบไปเกือบตกถนนตรงนั้น หากถนนตรงนั้นเป็นที่สูงหรืออยู่ที่หน้าผาสูงชัน ย่อมเล็งเห็นผลได้ว่า ถ้ารถคว่ำไป ทั้งรถและคนย่อมถึงซึ่งความพินาศ เห็นผลได้ชัดว่าผู้เสียหายย่อมได้รับอันตรายถึงชีวิต ดังนั้น แม้รถยนต์ผู้เสียหายจะไม่ตกถนนลงไป จำเลยก็มีความผิดฐานพยายามฆ่าผู้อื่น และไม่ต้องคำนึงถึงว่าคนนั่งภายในรถจะมีตัวรถป้องกันหรือไม่ แต่เมื่อข้อเท็จจริงได้ความว่า ถนนตรงที่เกิดเหตุสูงกว่าพื้นนาประมาณ 1 เมตร ขณะเกิดเหตุผู้เสียหายขับรถในอัตราความเร็ว 40 กิโลเมตรต่อชั่วโมง เมื่อถูกจำเลยเอาท้ายรถปิดหน้าต่างผู้เสียหาย ผู้เสียหายก็เบรครถหยุดทันที และเครื่องดับเอง ล้อรถด้านซ้ายยังห่างขอบถนนราว 1 คอก ผู้เสียหายไม่ได้รับบาดเจ็บอันใด จึงยังถือว่าจำเลยมีเจตนาพยายามฆ่าผู้เสียหายไม่ได้ เพราะถึงหากรถยนต์ผู้เสียหายจะตกลงไป โดยผู้เสียหายนั่งอยู่ภายในตัวรถ ก็ไม่แน่ว่าจะถึงตาย แต่ก็พอคาดหมายได้ว่า อย่างน้อยผู้เสียหายย่อมได้รับการกระทบกระเทือนเป็นอันตรายถึงบาดเจ็บ ซึ่งจำเลยก็น่าจะเล็งเห็นผลอันจะเกิดแก่ผู้เสียหายได้ จำเลยจึงมีความผิดฐานพยายามทำร้ายผู้เสียหายเป็นอันตรายถึงบาดเจ็บ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 80, 295 (ฎีกาที่ 1003/2512)

จำเลยได้เถียงทะเลาะกับผู้เสียหายก่อน แล้วผู้เสียหายใช้ของแข็งตีศีรษะจำเลย 1 ที จำเลยไปหยิบมีดโต้วิ่งเข้าหาผู้เสียหาย ผู้เสียหายวิ่งหนี จำเลยไล่ตามผู้เสียหายหกล้ม จำเลยตามทันทีใช้มีดโต้ฟันผู้เสียหายมีบาดแผล 2 แห่ง ที่ข้อศอกและไหล่ขวา แล้วจำเลยก็กลับไปเองโดยไม่ได้ทำร้ายซ้ำเติมอีก ดังนี้ แสดงว่า จำเลยได้ฟันผู้เสียหายโดยฉุกละหุกเนื่องจากผู้เสียหายตีศีรษะจำเลยแตก แม้อาวุธที่จำเลยใช้ฟันจะเป็นมีด

ที่ใหญ่ยาวถึงดอกเศษอันอาจทำให้ผู้เสียหายถึงตายได้ก็ดี แต่จำเลยก็ฟันผู้เสียหายเพียง 2 แผล ในที่ไม่สำคัญเท่านั้น แล้วจำเลยก็หยุดยั้งและกลับไปเอง ทั้งที่จำเลยมีโอกาจะฟันผู้เสียหายซ้ำในที่สำคัญ ๆ ให้ถึงตายได้ บาดแผลที่ผู้เสียหายได้รับก็รักษาหายภายในเวลาหนึ่งเดือน เพียงเท่านั้นยังฟังไม่ได้ว่าจำเลยมีเจตนาฆ่า คงฟังได้ว่าจำเลยมีเจตนาทำร้ายผู้เสียหายเท่านั้น (ฎีกาที่ 1048/2512)

จำเลยไม่พอใจผู้เสียหายและพูดว่าเดี๋ยวยิง ผู้เสียหายทำให้ยิง จำเลยควักปืนออกมา ปากกระบอกยังไม่ทันพ้นจากเอวและยังไม่ทันหันมาทางผู้เสียหาย ก็ถูก ผู้เสียหายแย่งปืนไปได้ ดังนั้น จำเลยอาจทำท่าซุกก็ได้ พฤติการณ์ยังไม่พอฟังว่าจำเลยมีเจตนาฆ่า (ฎีกาที่ 1647/2512)

ความผิดฐานลักทรัพย์ ผู้กระทำได้เอาทรัพย์ของผู้อื่นไปโดยทุจริต ผู้เสียหายเช่าจำเลยโดยตกลงให้ข้าวแก่จำเลยปีละ 108 ถังเป็นค่าเช่า ผู้เสียหายไม่ชำระค่าเช่า จำเลยจึงไปตวงข้าวจากลานนวดข้าวในนาผู้เสียหายไป 108 ถัง ข้าวในนาของผู้เสียหายมีอยู่มากกว่าที่จำเลยมาตวงเอาไป จำเลยตวงเอาข้าวไป 108 ถัง เท่าจำนวนค่าเช่าที่จำเลยมีสิทธิจะได้รับจากผู้เสียหาย จะว่าจำเลยมีเจตนาทุจริตลักข้าวของผู้เสียหายหาได้ไม่ (ฎีกาที่ 251/2513)

จำเลยเจือมีดขณะที่ยังอยู่ห่างผู้เสียหาย 3 ศอก เป็นระยะที่จำเลยไม่อาจทำร้ายผู้เสียหายได้ และมีคนขวางอยู่ 2 คนก่อนที่จะถึงตัวผู้เสียหาย ลักษณะที่จำเลยเจือมีดขึ้นโดยไม่มีโอกาสฟันทำร้ายผู้เสียหายได้เช่นนี้ น่าจะเพียงพอผู้เสียหายเท่านั้น ยังฟังไม่ได้ว่าถึงขั้นเจตนาฆ่าอันจะมีความผิดฐานพยายามฆ่าผู้อื่น (ฎีกาที่ 455/2513)

จำเลยกับผู้ตายวิวาทชกต่อยกันในเวลากลางคืน หน้าป้อมน้ำมันมีแสงไฟสว่าง ผู้ตายไม่มีอาวุธ จำเลยได้ใช้มีดปลายแหลมยาว 1 คืบแทงผู้ตายถูกที่สำคัญ ที่ทรวงอกทะลุปอด 2 แผล และที่หน้าท้อง 1 แผล ทะลุเข้าช่องท้องถูกกระเพาะอาหารและถูกตับอ่อนเส้นเลือดขาด ผู้ตายถึงแก่ความตายใน 3 ชั่วโมงต่อมา เช่นนี้ เป็นการที่จำเลยกระทำโดยมีเจตนาฆ่า (ฎีกาที่ 330/2514 ประชุมใหญ่)

ที่เกิดเหตุมีแสงไฟสว่าง จำเลยกับผู้เสียหายมิได้วิวาทกัน จำเลยใช้มีดตายหน้ายาวประมาณ 1 ศอกเศษฟันผู้เสียหาย 2 แผล แผลแรกถูกที่โหน่งยาว 11 เซนติเมตร ผู้เสียหายล้มลง จำเลยฟันซ้ำเป็นแผลที่สอง ถูกที่ศีรษะด้านหลังตัดใบหูซ้ายมาถึงมุมปากซ้าย แผลยาว 17 เซนติเมตร กระดูกคางหัก เช่นนี้ เป็นการเลือกหรือกำหนดได้ว่าจะฟันตรงไหน

และจำเลยย่อมเล็งเห็นผลของการกระทำของจำเลยได้ว่าอาจทำให้ผู้เสียหายถึงตายได้ จำเลยจึงมีความผิดฐานพยายามฆ่า (ฎีกาที่ 435/2514)

ผู้เสียหายเกิดเรื่องชกต่อยกับวัยรุ่นด้วยกันในร้านที่จำเลยทำงาน จำเลยไม่เคยมีสาเหตุโกรธเคืองกับผู้เสียหายมาก่อน และไม่ได้เป็นคู่วิวาทกับพวกผู้เสียหาย ในขณะที่มีการชกต่อยและตีกันซุลมุน จำเลยแทงไป 1 ที ถูกผู้เสียหายและไม่ได้แทงซ้ำอีก บาดแผลของผู้เสียหายรักษาหายได้ภายใน 10 วัน ในคืนเกิดเหตุจำเลยยังพาผู้อื่นที่ได้รับบาดเจ็บไปรักษาที่โรงพยาบาล ลักษณะและพฤติการณ์ที่จำเลยกระทำไปดังกล่าวนี้เป็นเพียงเจตนาทำร้ายร่างกายคู่วิวาทกันคนใดคนหนึ่งเพื่อจะระงับเหตุซุลมุนวิวาทกันในร้านจำเลยเท่านั้น ไม่เป็นเจตนาฆ่า (ฎีกาที่ 700/2525)

จำเลยเข้าที่นาของผู้เสียหายเพื่อทำนามาเป็นเวลาประมาณ 20 ปี ต่อมากลัวมีราคาดี จึงจ้างคนซุดที่นาบางส่วนเพื่อปลูกลูกกล้วย หาใช่เป็นเรื่องที่จำเลยมีเจตนาจะกระทำให้เสียหาย ทำลาย ทำให้เสื่อมค่าหรือไร้ประโยชน์ไม่ จำเลยจึงไม่มีความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 358 (ฎีกาที่ 2587/2525)

เหตุเกิดเวลากลางวัน บ้านเกิดเหตุเป็นห้องแถว ผู้เสียหายและคนอื่นก็อยู่ใกล้บ้าน จำเลยเข้าไปเอาหม้อหุงข้าวไฟฟ้าในบ้าน รุ่งขึ้นก็เอาไปคืนสามีผู้เสียหาย พฤติการณ์ดังนี้ น่าเชื่อว่ากระทำไปโดยถือวิสาสะว่าเป็นผู้คุ้นเคยกับสามี ผู้เสียหายเคยหยิบยืมของของสามีผู้เสียหายไปใช้แล้วนำมาคืน การกระทำของจำเลยจึงขาดเจตนาที่จะลักเอาทรัพย์ของผู้เสียหาย ไม่เป็นความผิดฐานลักทรัพย์ (ฎีกาที่ 2831/2525)

จำเลยจุดคร่าผู้เสียหายจากทางเดิน พาเข้าไปในทุ่งนาข่มขืนกระทำชำเรา แล้วก็ทิ้งผู้เสียหายไว้ ณ ที่เกิดเหตุ แสดงว่าจำเลยพาไปเพื่อจะกระทำชำเราเท่านั้น หาได้มีเจตนาพาหรือแยกเอาผู้เสียหายไปจากความปกครองดูแลของบิดามารดาผู้เสียหายไม่ จึงไม่มีความผิดฐานพรากผู้เยาว์ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 318 ด้วย (ฎีกาที่ 351/2526)

2. กระทำโดยเจตนาโดยย่อเล็งเห็นผล หมายถึงกระทำโดยรู้สำนึกในการที่กระทำ และในขณะที่เดียวกันผู้กระทำย่อเล็งเห็นผลนั้นด้วย เจตนาโดยย่อเล็งเห็นผลนี้เรียกอีกอย่างว่า "เจตนาโดยปริยาย" หรือ "เจตนาโดยอ้อม" การกระทำโดยเล็งเห็นผลนี้ไม่เหมือนกับ การกระทำโดยประสงค์ต่อผล เพราะการประสงค์ต่อผลนั้นต้องวินิจฉัยจากจิตใจของผู้กระทำ ในขณะที่กระทำ หากในขณะที่กระทำนั้นผู้กระทำประสงค์ต่อผลแล้ว แม้จะไม่มีทางบรรลุผลได้ ก็ต้องถือว่าผู้กระทำประสงค์ต่อผลอยู่เช่นเดิม เช่น ก. ต้องการฆ่า ข. จึงใช้ปืนยิง ข. แต่ ข. ไม่ตาย เพียงแต่ได้รับบาดเจ็บ ก. ประสงค์ต่อผลโดยให้ ข. ตาย ในเมื่อ ข. ไม่ตาย ก็ย่อมไม่

บรรลุมูล ก็ยังถือว่า ก. ประสงค์ต่อผลอยู่นั่นเอง ส่วนกระทำโดยเล็งเห็นผลนั้น ถ้าหากผู้กระทำรู้สำนึกในการกระทำแล้ว ให้อินิจฉัยโดยพิจารณาถึงความรู้สึกของคนทั่ว ๆ ไป ถ้าอยู่ในฐานะและสภาพอย่างเดียวกัน จะเล็งเห็นได้หรือไม่ว่าจะเกิดผลเช่นนั้นขึ้น ดูจากการกระทำและพฤติการณ์ต่าง ๆ ประกอบการวินิจฉัยถึงเจตนาของผู้กระทำ

ตัวอย่าง เช่น การขว้างระเบิดเข้าไปในเวทีมวยขณะที่มีการแข่งขันชกมวยและมีคนดูอยู่มาก คนธรรมดาทั่วไปย่อมเล็งเห็นได้ว่าถ้าเกิดระเบิดขึ้นย่อมจะเกิดอันตรายแก่บุคคลหนึ่งบุคคลใดได้ หรือการใช้ปืนยิงไปในโรงภาพยนตร์ขณะที่ทำการฉายภาพยนตร์ ย่อมจะเกิดอันตรายขึ้นทำนองเดียวกัน ดูตัวอย่างต่อไปนี้

ใช้ปืนยิงผู้ตาย โดยมีความเชื่อในเรื่องอยู่ยงคงกระพันอันปราศจากเหตุผล เป็นความผิดฐานฆ่าคนโดยเจตนา (ฎีกาที่ 59/2502)

โจทก์เป็นนางสาว นางโยอาโจทก์เล่าให้จำเลยฟังว่าโจทก์กับนายอนันต์ซึ่งเป็นญาติของโจทก์รักใคร่กันทางชู้สาว นอนกอดจูบกันและได้เสียกัน ต่อมานางสงวนมาถามจำเลยว่านางโยมาเล่าอะไรให้จำเลยฟัง จำเลยก็เล่าข้อความตามที่นางโยเล่าแก่จำเลยให้นางสงวนฟัง นางสงวนได้เอาข้อความนั้นไปเล่าให้โจทก์ฟังอีกชั้นหนึ่ง เช่นนี้ ถ้อยคำที่จำเลยกล่าวเป็นข้อความหมิ่นประมาทโจทก์อย่างเห็นได้ชัด เมื่อจำเลยกล่าวออกไปแม้จะโดนถูกถามก็ดี จำเลยควรต้องสำนึกในการกระทำและเล็งเห็นผลของการกระทำของจำเลย ถือได้ว่าจำเลยจงใจกล่าวข้อความหมิ่นประมาทโจทก์อย่างเห็นได้ชัด (ฎีกาที่ 380/2503)

จำเลยกับผู้ตายได้เถียงทะเลาะกัน จำเลยหยิบไม้ไผ่ในที่แถวนั้นเป็นไม้พินผ้าซีกแบน ขนาด 2 นิ้ว ยาว 27 นิ้วครึ่ง ตีผู้ตายถูกกลางศีรษะ 1 ที บาดแผลบวมกว้างประมาณ 10 เซนติเมตร นูนสูง 3 เซนติเมตร ตรงกลางมีรอยแตก 2 เซนติเมตร โลหิตไหลซึม ผู้ตายถูกทำร้ายแล้วพูดจาไม่ได้ถึงแก่ความตายในวันรุ่งขึ้น ดังนี้ ยังไม่พอฟังว่าจำเลยอาจแลเห็นผลของการกระทำได้ว่าจะถึงตาย จำเลยจึงผิดเพียงฆ่าคนโดยไม่เจตนา (ฎีกาที่ 505/2504 ประชุมใหญ่)

กระทำโดยเจตนาตามมาตรา 59 วรรคสองหมายถึงบุคคลกระทำโดยตั้งใจและประกอบด้วยประสงค์อย่างหนึ่ง หรืออาจเล็งเห็นผลจากการกระทำนั้นอีกอย่างหนึ่ง ถ้าบุคคลกระทำโดยตั้งใจ แม้ประสงค์ต่อผลอย่างอื่น แต่บุคคลนั้นอาจเล็งเห็นผลจะพึงบังเกิดขึ้นจากการกระทำของตนว่าจะบังเกิดผลอย่างไรแล้ว ก็ถือได้ว่าผู้นั้นเจตนาต่อการกระทำอันจะบังเกิดผลเช่นนั้น

จำเลยมุ่งประสงค์ต่อการทำนาในหนองน้ำสาธารณะ แต่การกระทำของจำเลย เป็นการทำลายหรือทำให้เสียหายหรือไร้ประโยชน์ซึ่งหนองน้ำนั้น ซึ่งจำเลยย่อมเล็งเห็นผลที่จะบังเกิดขึ้นดังกล่าว ดังนี้ ถือได้ว่าจำเลยมีเจตนาทำลายหรือทำให้เสียหายหรือไร้ประโยชน์ซึ่งหนองน้ำนั้นด้วย (ฎีกาที่ 519/2506)

จำเลยใช้ปืนลูกซองสั้นยิงตรงไปที่กลางวงการพนัน ซึ่งมีผู้เสียหายกับพวกนั่งห่างกลางวงการพนันนั้นประมาณ 1 คอก โดยจำเลยรู้ว่าปืนนั้นมีอำนาจทำให้กระสุนปืนแผ่กระจายไปในรัศมีประมาณ 0.5 เมตร จำเลยย่อมจะรู้หรือควรจะรู้ได้ว่ากระสุนปืนที่ยิงไปนั้น อาจถูกผู้เสียหายหรือบุคคลที่อยู่ในรัศมีของกระสุนปืนนั้นได้ ฉะนั้น เมื่อกระสุนปืนไปถูกผู้เสียหาย จำเลยย่อมเล็งเห็นผลของการกระทำนั้น ถือว่าจำเลยกระทำโดยเจตนา (ฎีกาที่ 817/2510)

จำเลยจะทำร้ายบุตรของผู้เสียหาย ผู้เสียหายเข้าไปขัดขวาง จำเลยผลักผู้เสียหายล้มลง ดังนี้ จำเลยย่อมเล็งเห็นผลว่าเมื่อผู้เสียหายล้มลงแล้ว ผู้เสียหายจะได้รับผล อย่างไร เมื่อผู้เสียหายได้รับบาดเจ็บจึงเป็นผลแห่งการกระทำโดยเจตนาของจำเลย (ฎีกาที่ 1334/2510)

ใช้ปืนยาวยิงไปที่เรือซึ่งอยู่ห่างไป 1 เส้น 6-7 นัด โดยทราบดีว่ามีคนอยู่ในเรือนั้น กระสุนปืนถูกแขนคนในเรือได้รับอันตรายแก่กาย ดังนี้จำเลยย่อมเล็งเห็นผลแห่งการกระทำของจำเลย ถือได้ว่าจำเลยกระทำโดยเจตนา เป็นความผิดฐานพยายามฆ่า (ฎีกาที่ 23/2513)

จำเลยเมาสุราแล้วยิงปืนเข้าไปในฝูงชน โดยมีได้ค้ำใจว่ากระสุนปืนจะไปถูกใครเขา จำเลยย่อมเล็งเห็นผลที่จะเกิดขึ้นจากการกระทำของตน เมื่อกระสุนปืนไปถูกผู้อื่นตาย ถือว่าจำเลยมีเจตนาฆ่า (ฎีกาที่ 1818/2514)

จำเลยใช้มีดพกขนาดใหญ่ปลายแหลมยาว 12 นิ้วฟุต เฉพาะตัวมีดทำด้วยเหล็กยาว 7 นิ้วครึ่ง กว้าง 1 นิ้ว เข้าแทงทางด้านหลังผู้เสียหายตรงอวัยวะสำคัญทะลุช่องซี่โครงเข้าช่องปอดและช่องท้อง ดังนี้ อยู่ในวิสัยที่จำเลยอาจเล็งเห็นผลแห่งการกระทำได้ว่าผู้เสียหายอาจถึงแก่ความตายได้ ถือว่าจำเลยมีเจตนาฆ่า (ฎีกาที่ 1264/2514)

จำเลยยิงปืนเข้าไปในบ้านผู้เสียหายโดยจำเลยทราบดีว่ามีคนอยู่ในบ้านนั้น กระสุนปืนอาจจะถูกผู้เสียหายและพวกซึ่งอาศัยอยู่ในบ้านหลังนั้นได้ และกระสุนปืนที่จำเลยใช้ยิงได้ทะลุบ้านผู้เสียหายไปถูกผู้อาศัยอยู่ในบ้านอีกหลังหนึ่งได้รับบาดเจ็บ เช่นนี้ จำเลยมีความผิดฐานพยายามฆ่าผู้อื่น (ฎีกาที่ 117/2515)

จำเลยใช้ไม้กลมโตเท่าข้อมือ ยาวราว 1 แขน ตีผู้เสียหายที่หน้าหลายครั้ง จนบริเวณหน้าบวมช้ำเขียว ตั้งแต่ขอบตาทั้งสองข้างถึงบริเวณขากรรไกรซ้ายและคอ โหนกแก้มซ้ายมีแผลขนาด 1.05 x 0.5 เซนติเมตร จมูกฉีก สมองกระเทือนอย่างแรง ขากรรไกรล่างหักและขาดออกจากกัน ผู้เสียหายสลบไปประมาณ 4 ชั่วโมง ซึ่งถ้าหากรักษาเข้าไปอาจตายได้ เช่นนี้ จำเลยย่อมจะเล็งเห็นผลว่าจะทำให้ผู้เสียหายถึงแก่ความตายได้ การกระทำของจำเลยมีเจตนาฆ่าผู้เสียหาย (ฎีกาที่ 181/2515)

ยิงด้วยปืนสั้นเข้าไปยังกลุ่มคนโดยสารในเรือเพลายาว ถูกหัวเรือหักห่างคนที่หัวเรือ 2 คอก ย่อมเล็งเห็นผลว่าอาจถูกคนในเรือตาย เป็นพยายามฆ่าคนโดยเจตนา (ฎีกาที่ 2804/2519)

จ. ปลุกข้างในหนองสาธารณะ จ. อ่างศิทธิครอบครองในหนองไม่ได้ จำเลยมีสิทธิใช้หนองได้เท่าเทียมกับ จ. แต่จำเลยนำเรือเข้าไปตัดใบบัวซึ่งปนอยู่กับต้นข้าว ทำให้ต้นข้าวเสียหาย เป็นกาการกระทำโดยเล็งเห็นผล ตามมาตรา 59 จำเลยมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 359 (ฎีกาที่ 1155/2520)

จำเลยตกกล้าในนาหลังบ้าน และได้ชิงลวด 2 เส้นรอบที่ตกกล้า สูงจากพื้นดินประมาณ 3 นิ้ว แล้วปล่อยกระแสไฟฟ้าขนาด 220 โวลท์จากบ้านเข้าไปในเส้นลวดที่ชิงไว้ นั้น หากสัตว์ไปถูกเข้าจะถึงแก่ความตายได้ ทั้งจำเลยปักป้ายห้ามเข้าในเขตที่ตกกล้า แสดงว่าจำเลยรู้ว่าสายลวดมีกระแสไฟฟ้างดกล้า ย่อมเล็งเห็นผลได้ว่ามีคนหากบหาปลาตามทุ่งนา อาจเดินมาถูกลวดที่มีกระแสไฟฟ้าและได้รับอันตรายแก่กาย จึงถือได้ว่าจำเลยมีเจตนาทำร้ายผู้อื่นแล้ว เมื่อผู้ตายผ่านไปถูกลวดมีกระแสไฟฟ้าถึงแก่ความตาย อันเป็นผลจากการกระทำของจำเลย จำเลยต้องมีความผิดฐานทำร้ายผู้อื่นถึงแก่ความตายโดยไม่เจตนาตามมาตรา 290 (ฎีกาที่ 1429/2520)

จำเลยขับรถยนต์หลอกหญิงว่าจะพาไปส่งบ้าน เมื่อรถผ่านบ้านกลับเร่งรถเร็วขึ้นพวกของจำเลยทำรถตั้งมือหญิงไว้มิให้ลงจากรถ หญิงจะหลุดจากมือ พวกจำเลยหรือพวกจำเลยปล่อยมือหญิงก็ตาม หญิงตกจากรถตาย ไม่ใช่พยายามโคตหรือลงจากรถเอง เป็นการที่เล็งเห็นผลร้ายได้อย่างแน่ชัด เป็นเจตนาฆ่าหญิงนั้น (ฎีกาที่ 1697/2522)

ข้อสังเกต การกระทำที่ประสงค์ต่อผลคือเจตนาโดยตรง หรือย่อมเล็งเห็นผลอันเป็นเจตนาโดยปริยายหรือเจตนาโดยอ้อม จะถือว่าผู้กระทำมีเจตนาได้ต่อเมื่อในขณะที่กระทำนั้นเอง ผู้กระทำประสงค์ต่อผลหรือย่อมเล็งเห็นผลการกระทำนั้น ถ้าผู้กระทำประสงค์ต่อผลหรือย่อมเล็งเห็นผลการกระทำในภายหลัง ย่อมไม่ถือว่าเจตนา เช่น นายเกเรทำร้าย

นายดีโดยชกหน้า 1 ที่ ปากแตก บังเอิญนายดีล้มลงศีรษะชนแท่งหินแตก ถูกหามส่งโรงพยาบาล ต่อมานายเกรเน็กได้ว่าเป็นคู่อริกันมาก่อน อยากให้นายดีตายเสีย นายดีทนพิษบาดแผลไม่ไหวจึงตายเพราะพิษบาดแผลนั้น ถือว่านายเกรเน็กเจตนาทำร้าย กล่าวคือเจตนาทำร้าย ขณะกระทำ หากมีเจตนาฆ่าก็เป็นเจตนาภายหลังจากการกระทำคือการชกเกิดไปแล้ว กฎหมายจึงบัญญัติอธิบายคำว่ากระทำโดยเจตนาได้แก่การกระทำโดยรู้สำนึกในการกระทำ และขณะเดียวกันผู้กระทำประสงค์ต่อผลหรือยอมเสี่ยงเห็นผลของการกระทำนั้น

เจตนาพิเศษ ในความผิดบางอย่างกฎหมายต้องการเจตนาพิเศษ หรือมูลเหตุ ชักจูงใจด้วย นอกจากเจตนาธรรมดาแล้วยังต้องมีเจตนาพิเศษประกอบ เช่น ความผิดฐานลัก ทรัพย์ ผู้กระทำต้องมีเจตนาธรรมดาคือเจตนาเอาทรัพย์ของผู้อื่นหรือผู้อื่นร่วมอยู่ด้วย และมี เจตนาพิเศษคือเจตนาโดยทุจริต กล่าวคือเพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มีควรรู้ได้โดยชอบด้วย กฎหมายสำหรับตนเองหรือผู้อื่นด้วยจึงจะเป็นความผิดฐานลักทรัพย์ ถ้าขาดเจตนาธรรมดา หรือเจตนาพิเศษอย่างใดอย่างหนึ่งแล้ว ความผิดฐานลักทรัพย์ก็ไม่เกิดขึ้น

ความผิดฐานเป็นองค์ยึดตามมาตรา 209 ประกอบด้วยเจตนาธรรมดาคือเป็นสมาชิก ของคณะบุคคลซึ่งปกปิดวิธีดำเนินการ กับเจตนาพิเศษคือมีความมุ่งหมายเพื่อการอันมิชอบ ด้วยกฎหมาย

ความผิดฐานพาหิงไปอนาจารตามมาตรา 284 เจตนาธรรมดาคือพาหญิงไป โดยใช้อุบายหลอกลวง ชูเบ็ญ ใช้กำลังประทุษร้าย ใช้อำนาจครอบงำผิดคลองธรรม หรือใช้ วิธีข่มขืนใจด้วยประการอื่นใด เจตนาพิเศษได้แก่เพื่อการอนาจาร

หมายเหตุ เจตนาเล็งเห็นผลนั้น นำไปวินิจฉัยได้เฉพาะในเรื่องเจตนาธรรมดา เท่านั้น จะนำไปใช้ในเรื่องเจตนาพิเศษหรือเจตนาโดยมีเหตุชักจูงใจเพื่อวัตถุประสงค์อย่าง หนึ่งอย่างใดไม่ได้

ตัวอย่าง ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 228 บัญญัติว่า “ผู้ใดกระทำด้วย ประการใด ๆ เพื่อให้เกิดอุทกภัย...ถ้าการกระทำนั้นน่าจะเป็นอันตรายแก่...” คำว่า “เพื่อให้เกิดอุทกภัย” ตามมาตรานี้ จำเลยต้องมีเจตนาให้เกิดอุทกภัยโดยตรง จะยกเอาการเล็งเห็นผล ของการกระทำตามมาตรา 59 วรรคสอง มาใช้ไม่ได้ (ฎีกาที่ 1240/2504 ประชุมใหญ่)

จำเลยแอบเอารถของผู้เสียหายออกมาเพื่อจะขับไปกินข้าวต้ม แล้วจะเอากลับมา คิน แสดงว่าไม่มีเจตนาจะเอารถนั้นเป็นของตนหรือของผู้อื่น การกระทำของจำเลยยังไม่เป็น ความผิดฐานลักทรัพย์ (ฎีกาที่ 443/2515)

น. ค้างชำระค่าเช่านาจำเลยอยู่ 29,400 บาท จำเลยเคยทวง น. ก็ยังไม่ชำระให้ จำเลยเคยขอให้ผู้ใหญ่บ้านไปยึดทรัพย์ของ น. ผู้ใหญ่บ้านก็ไม่ยอมไป วันเกิดเหตุจำเลยไปตามหา น. ที่บ้าน เมื่อ น. ไม่อยู่ จำเลยก็เอากระบือของ น. กับเกวียนของ ม. ซึ่งจำเลยเข้าใจว่าเป็นของ น. ไป รวมราคา 7,500 บาท โดยจำเลยมีเจตนาที่จะถือเอาไปเพื่อหักหนี้ที่ น. เป็นหนี้จำเลยอยู่ และทรัพย์เอานั้นราคาก็ไม่เกินกว่าจำนวนหนี้ แต่จำเลยก็มีได้มีเจตนาร้ายหรือประสงค์ต่อผลที่จะเอาทรัพย์ของ น. ไป เพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มิควรได้โดยชอบด้วยกฎหมายสำหรับจำเลยโดยไม่มีเหตุผล จำเลยกระทำไปโดยมิได้รู้สำนึกว่าการที่จำเลยกระทำไปนั้นเป็นความผิด โดยเข้าใจว่ามีสิทธิกระทำได้ ถือว่าจำเลยไม่มีเจตนาทุจริต ไม่มีความผิดฐานลักทรัพย์ (ฎีกาที่ 2041/2515)

คำว่า “จงใจ” ตามที่บัญญัติในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มีความหมายต่างกับคำว่าเจตนาตามประมวลกฎหมายอาญา เช่น การที่จำเลยใช้มีดแทงผู้ตายเป็นการจงใจทำร้ายผู้ตายโดยผิดกฎหมายแล้ว แม้จะไม่มีเจตนาฆ่า ก็ได้ชื่อว่าละเมิด การมีเจตนาฆ่าหรือทำให้ตายโดยไม่มีเจตนาเป็นของเจตนาในการกระทำผิดทางอาญา เจตนากับจงใจกระทำจะตีความอนุโลมอย่างเดียวกันมิได้

นิติบุคคลกระทำความผิดอาญา

นิติบุคคลหรือบุคคลตามกฎหมาย ไม่มีชีวิตจิตใจอย่างบุคคลธรรมดา แต่นิติบุคคลแสดงเจตนาออกโดยผู้แทนของนิติบุคคล นิติบุคคลจึงกระทำความผิดและต้องรับโทษทางอาญาได้ แต่จะลงโทษประหารชีวิต จำคุก หรือกักขังไม่ได้

ตัวอย่าง

ศาลลงโทษปรับนิติบุคคล ฐานขนย้ายข้าวผิดพระราชบัญญัติสำรวจและห้ามกักกันข้าวฯ ได้ (ฎีกาที่ 219/2500)

เจตนาของนิติบุคคลย่อมแสดงออกทางผู้แทนของนิติบุคคล เมื่อผู้แทนของนิติบุคคลแสดงเจตนาซึ่งอยู่ในอำนาจหน้าที่ของผู้แทนในทางการดำเนินการตามวัตถุประสงค์ที่ประสงค์ของนิติบุคคล เจตนานั้นก็ผูกพันนิติบุคคล และต้องถือว่าเป็นการแสดงเจตนาของนิติบุคคลนั่นเอง ฉะนั้นนิติบุคคลจึงอาจมีเจตนาอันเป็นองค์ประกอบความผิดในทางอาญา และกระทำความผิดซึ่งผู้กระทำต้องมีเจตนารวมทั้งต้องรับโทษทางอาญาเท่าที่ลักษณะแห่งโทษเปิดช่องให้ลงแก่นิติบุคคลได้ ซึ่งต้องพิจารณาตามลักษณะความผิด พฤติการณ์แห่งการกระทำและอำนาจหน้าที่ของผู้แทนนิติบุคคล ประกอบกับวัตถุประสงค์ของนิติบุคคลเป็นราย ๆ ไป (ฎีกาที่ 787-788/2506 ประชุมใหญ่)

นิติบุคคลอาจรับผิดชอบทางอาญาร่วมกับบุคคลธรรมดาซึ่งเป็นกรรมการดำเนินการของนิติบุคคลได้ ถ้าการกระทำผิดทางอาญานั้นกรรมการดำเนินการกระทำไปเกี่ยวกับ กิจการตามวัตถุประสงค์ของนิติบุคคลที่ได้จดทะเบียนไว้ และเพื่อให้นิติบุคคลได้รับประโยชน์จากการกระทำนั้น (ฎีกาที่ 584/2508)